

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip Macedonia	Voronezh State University Russia

Прва меѓународна научна конференција   Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

Ф И Л К О F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип   Штип   Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Нецати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

Јазично уредување
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Софија Заболотнаја (руски јазик)
Бильана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија
Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование
(1; 2016 ; Штип)

Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција
филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник
статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта
2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific
Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце
Делчев”, 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9

1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц
(1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија,
култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International
Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна
конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)
а) Културологија - Собери
COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгария)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь

Татьяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP.....	17
2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	23
3. Vabic – Vjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN	33
4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ	41
5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ	51
6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61
7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА	71
8. Бијелик Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	81
9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ	93
10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ	101
11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	111
12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ»	119
13. Гилова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ	125
14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЈА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА	135
15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS	147
17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE	155
18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА	163
19. Дѳгтева Јрославна - ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА	171
20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	179
21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE	185
22. Донеv Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ	191
23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ	199
24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ	209
25. Заболотная Софђа - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА	217
26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ).....	225
27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!»)	231
28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS	237
29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	247
30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР	255
31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ	263
32. Iliev Krste, Pop-Zarjeva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES.....	275

33. Иљина Татьяна - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	283
34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS.....	291
35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH.....	297
36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH	307
37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	315
38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА“ – „ИЗГУБЕНА“ НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО.....	323
39. Јорданов Киро, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК.....	333
40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА	345
41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	351
42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ“ НА ТОЛСТОЕВАТА „АНА КАРЕНИНА“ И НА „АНА“ НА ЈОВАН КОТЕСКИ).....	357
43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	365
44. Кеџан Ана - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS.....	377
45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ.....	385
46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА.....	393
47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН».....	401
48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАЗАНОВСКИ.....	409
49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЈА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).....	417
50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК.....	423
51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ	431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	439
53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	449
54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA	457
55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME	463
56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR.....	475
57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ	483
58. Леонтиќ Марија - A1 и A2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА	489
59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	501
60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ	509
61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ’РСЕ“ И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	515
62. Мануковска Татјана – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЈАГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	523
63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА)	533
64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЈ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЈАЗИКА	541
65. Меркулова Ирина, Марјана Розенфелд - ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ	549
66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ	555
67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ	565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ	573
69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ	581
70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	591
71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНИЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА	605
72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	615
73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА	623
74. Недюрмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА	631
75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА	639
76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА	645
77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЛГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	655
78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК	663
79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ	669
80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ»	681
81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ)	691
82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	699
83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ	707
84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ	713
85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ	719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO	727
87. Pop-Zarjeva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES	741
88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ	749
89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ).....	759
90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА	765
91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	775
92. Пухова Татјана - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ	785
93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD	797
94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ	805
95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР.....	817
96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН»)	825
97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	829
98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ.....	839
99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE.....	857
100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH	863
101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	877
102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ	887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван, Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И СПОРТОТ	899
104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ	905
105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЕКСПОНИРОВАНИЕ КАК ХУДОЖЕСТВЕННА ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ.....	915
106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка - ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК.....	923
107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЪ“ НА МАКЕДОНСКИ	933
108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ ВАРИЕТИТИ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL”.....	943
109. Тернова Татјана - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЈА А. МАРИЕНГОФА В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА»	951
110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА ДЕНЕС	959
111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE D’HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.....	971
112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЈА РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	979
113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	989
114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ	997
115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК: AGENDA И VITET	1017
116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК	1029
117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ...» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ».....	1035
118. Холина Дарња - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ У.Б. ЙЕЙТСА.....	1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ	1053
120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ	1063
121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ	1071
122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРΟΣЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА	1079
123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН	1089
124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ	1097
125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	1103
126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА»).....	1109
127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	1117

ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ

Снежана Мирасчиева¹, Даниела Коцева², Емилија Петрова
Горѓева³, Ирена Китанова⁴

¹Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
snezana.mirascieva@ugd.edu.mk

²Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
daniela.jakimova@ugd.edu.mk

³Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
emilija.petrova@ugd.edu.mk

⁴Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
irena.kitanova@ugd.edu.mk

Апстракт. Времето на брзи и големи промени во кое живееме е сигнификантно по експанзивниот развој на бројни научни дисциплини кои се одраз на теориско-методолошката парадгима во системскиот пристап. Системскиот пристап пак од своја страна е база за развој на свеста за тоа дека квалитетот на животот, воспитанието и образованието е определен од цела низа на интеракциски односи во воспитно-образовните институции. Целокупниот контекст на институциите чија основна дејност е воспитанието и образованието на младата личност меѓу другото го почитува и принципот на квалитетна практика. Во таа смисла се и низата на активности заради зголемување на квалитетот на праксата во институциите и другите релевантни установи, кои пак се последователни и инклузирани содржини во целите на дејноста. Во трудот се покренува прашањето за поврзаноста на образованието, практиката и целите со посебен акцент на функционалната поврзаност. Прашањето во суштина е прашање за квалитетно образование кое ги опфаќа знаењата, вештините, ставовите, или со еден збор способностите и оспособувањето на личноста за квалитет во работата и животот воопшто. Тоа се разбира ја нагласува поврзаноста на теоријата и практиката и прифаќањето на истата како основно начело заради што поквалитетно дејствување. Во трудот исто така се прави теориска анализа на односот меѓу теоријата и практиката од која произлегуваат конкретни предлози за натамошно концепирање на воспитно-образовниот процес во насока на зголемен квалитет.

Клучни зборови: оспособување, теорија, практика, знаења, способности, цели.

Вовед

Времето во кое живееме е време на брзи и големи промени сигнификантно по експанзивниот развој на бројни научни дисциплини кои се одраз на теориско-методолошката парадгима во системскиот пристап. Системскиот пристап пак од своја страна е определен од цела низа на интеракциски односи во воспитно-образовните институции, на чии основи се развива свеста за тоа дека квалитетот на животот, воспитанието и образованието е всушност продукт на сложен сплет на интеракциски врски и односи. Од тука целокупниот контекст на институциите чија основна дејност е воспитанието и образованието на младата личност меѓу другото го почитува и принципот на квалитетна практика. Во таа смисла се и низата на активности заради зголемување на квалитетот на праксата во институциите и другите релевантни установи, кои пак се последователни и инклузирани содржини во целите на дејноста. Подолго време универзитетското образование беше првенствено теоретски засновано и ориентирано кон општи знаења кои требаше да ги поседува секој факултетски образован човек-поединец, без оглед на неговата идна професионална ангажираност. Професионалната подготовка на младиот човек понекогаш или исклучително е втемелена на теорија или пак е насочена кон добивање готови знаења и одговори со мали незначителни можности за алтернативни пристапи кон одделени содржини. Таквата пракса постепено се менува со диференцијација на нови и флексибилни приоди и погледи насочени кон размислување и концепирање на новата улога на младиот образован човек во изменетите општествени услови и јасно определување на барањата кои нужно наметнуваат поинакви стратегии во создавањето и развивањето на потребните професионални знаења и компетенции. Па наместо прашањата за целите, содржините и начините за нивно постигнување, се покренеа прашања за тоа кои компетенции мора да се развијат во образовниот процес, истакнува Башиќ. [1]. Сепак сложените и современите барања во моментот не одат во чекор со се уште доминантните традиционални и конзервативни облици на настава на високошколските институции. Затоа време е да се размислува за современи начини на работа како на пример менторска настава, акциони истражувања и рефлексивна практика, истакнува Шагуд [11]. Впрочем, крајната цел на современото образование е студентите да бидат способни за поврзување на знаењата и вештините кои ги стекнале во наставата по различни предмети во високото образование во еден целосен приод. Ова посебно се нагласува бидејќи насоченоста исклучиво на теоретски знаења не е доволна за потребното прилагодување на сложените услови во воспитно-образовната практика.

Образованието, практиката и воспитно-образовните цели во општествен контекст

Предмет на интерес....

Од тие причини, во трудот го покренавме прашањето за поврзаноста на образованието, практиката и целите со посебен акцент на функционалната поврзаност. Прашањето во суштина е прашање за квалитетно образование кое ги опфаќа знаењата, вештините, ставовите, или со еден збор способностите и оспособувањето на личноста за квалитет во работата и животот воопшто. Тоа се разбира ја нагласува поврзаноста на теоријата и практиката и прифаќањето на истата како основно начело заради што поквалитетно дејствување.

Каде да го бараме одговорот?

Што е негова основа?!

Основи на одговорот .....

Во литературата можат да се сретнат повеќе понудени решенија, кои од теретска анализа и аргументација преминаа во практична реализација. Нивната апликативност е различно видлива, но длабоко оправдана. Во делот што следи ќе споменеме некои од нив. Курикуларниот пристап е еден од обидите за складност меѓу теоријата и практиката, кој може да се примени на сите образовни нивоа, од предучилишно до високо образование. Во основата на курикуларниот пристап е практичната работа, самостојното стекнување на знаења, активност и рефлексивност, што е карактеристика на квалитетната настава на факултетите, ќе забележат Богнар и Крагуљ[2]. Особено, треба да се истакне дека за студентите е значајно прашањето за развивање на способности за интегрирање на теоретските знаења и нивна трансформација во практичен контекст. А за апликативноста на теоретските знаења е суштинско значењето на рефлексивната практика со која се развиваат способности за самостојно набљудување, одлучување, истражувачко учење, соработка и комуникација со другите, истакнува Богнар.[3] Со други зборови, образованието за рефлексивен практичар и создавање на рефлексивна практика е нов концепциско-методолошки пристап кој се темели на акциони истражувања, на истражувања кои се интенционално насочени кон унапредување на процесот на учење и поучување, наспроти техничко-рационалниот и традиционален пристап.[11]. На тој начин воспитно-образовната практика го прилагодува концептот на реформи на теоријата и курикулумот на своите услови и културата како и на способностите и зрелоста на своите консументи, истакнува Миљак. [8] Сепак, подеталното проучување на прашањето, упатува на комплексност на одговорот кој основите ги наоѓа во различни контексти од кои ќе ги споменеме општествената условеност на воспитно-образовните цели, определба на поимот образование во контекст на нашиот предмет на интерес во трудот како и јасна поимска дистинкција на воспитно-образовните цели.

- *општествената условеност на воспитно-образовните цели.*
Општеството како заедница на интеракциски односи и меѓусебни влијанија ги утврдува целите. Општеството во својата генеза има стремеж за континуиран развој при што ги дефинира целите и бара средства за постигнување на истите. А еден од инструментите за нивно постигнување е образованието. Ако сме согласни со тврдењето дека образованието е инструмент на општеството за постигнување на своите цели, тогаш целите на процесот на образование треба да бидат мерливи заради практично проверување и потврдување на резултативноста на процесот. Дури тогаш ќе ја потврдиме инструменталната функционалност на образованието од перспектива на општествената интенционалност.
- *јасна поимска дистинкција на воспитно-образовните цели.*
Досегашните искуства во дефинирањето на воспитно-образовните цели говорат за еден класичен модел кој ги содржи одговорите на прашањата: што треба да ги научам студентите, како ќе ги научат содржините и како ќе го проверам нивното знаење. Новиот модел кој се темели на очекуваните резултати ги содржи одговорите на прашањата: што студентот треба да биде способен да прави; кои содржини треба да ги пренесеме на студентите за да можат да ги покажат своите резултати од учењето; како ќе ја провериме нивната способност. При тоа треба да се има во предвид: предзнаењата, целите на предметните програми, улогата на одделни тематски содржини, постоењето на различни стилови на учење кај студентите, организациско-техничките можности и ресурси со кои располагаме, оптовареноста на студентите. И овде говориме за т.н. просечен студент, особено при определувањето на оптималниот потребен минимум на знаења кои се определни како гранични очекувани резултати, како основа за позитивна оценка, а максималните очекувани резултати како основа за највисока оценка. Во практиката најчесто се говори за посакувани очекувани резултати кои пак се определуваат како очекувања на наставниците од просечниот студент во однос на нивото на посакувани компетенции. Клучното прашање кое се поставува е како да се определат очекуваните резултати а при тоа да бидат целно оправдани. Едноставно, при определувањето: внимателно да се осмисли што студентот треба да знае и ќе може да направи при обработката на одредена тематска содржина; да се користат активни глаголи како опишува, дефинира, применува, интерпретира. Само тогаш очекуваните резултати ќе му помогнат на наставникот во: јасната дескрипција на студентите за тоа што очекува од нив; адекватната подготовка на работни материјали, изборот на наставни методи, изработката на инструменти за

проверка; компатибилноста на наставните содржини согласно очекуваните резултати.

- *определбата на поимот образование.* Образованието е процес на стекнување на знаења, развивање на *способности*, вештини и навики, *психомоторички развој* на личноста и формирање и развој на вредносни системи односно *воспитување* на личноста. При тоа *способноста* се определува како својство на поединецот за успешно вршење на одредена активност. Структура на човековата личност ја сочинуваат три подрачја на развојот (аспекти на развојот на личноста на човекот) и тоа когнитивно (сознајно, интелектуално) - подрачје на образование, конативно (афективно, емотивно-социјален) – подрачје на воспитание и психомоторно (моточирен, моторен) – подрачје на обучување. Секој аспект го сочинуваат низа неразвиени, потенцијални способности (диспозиции, предиспозиции) кои човекот ги носи во себе од раѓање, а кои во процесот на развој под влијание на различни активности се развива. Аналогно на тоа се говори за три основни групи на способности: сензорни (осетливи), моторички (психомоторички) и интелектуални (спознајни). [7]

Поврзаноста на образованието, практиката и воспитно-образовните цели во општествен контекст, каде и како?!

Во намерата да упатиме на функционалната поврзаност меѓу образованието, практиката и воспитно-образовните цели во општествен контекст, делот што следи е обид да се направи теориска анализа на односот меѓу теоријата и практиката од аспект на досегашното искуство од која понатаму ќе произлезат конкретни предлози за натамошно концепирање на воспитно-образовниот процес во насока на зголемен квалитет. Како беше до сега, што се промени? Досегашните искуства за поврзување на теоријата и практиката во контекст на воспитно-образовните цели и конкретните чекори кои се превземни во последните неколку години говорат за одделни поместувања како:

- а) од доминантност на теоријата над практиката кон зголемување на процеснтуалната застапеност на практиката;
- б) од несомислена, формална, парцијална, нефункционална практика кон планска, облигаторна, комплетно-документирана, функционална, алгоритамски концепирана;
- в) од постојани бариери меѓи институциите кон отвореност и соработка меѓу институциите.

Промените настанаа и во:

- процесот на учење. Се иницира и поддржува соработничко учење, холистичко учење, искуствено учење, учење низ активност/работа (искуство) и размислување (концептуализирање) - (повторно)

градење на знаењето, конструктивно знаење, преку учење низ ситуации на учење како еден од начините на автентично учење; учење засновано на проблеми/проблемско учење, учење низ проекти;

- позицијата на ученикот. Се истакнува активна улога на учениците наместо пренесување на знаењето - учење да се учи преку размислување кое го поддржува развивањето на компетенциите за решавање на реални работни и животни проблеми;
- процесот на планирање на наставата; планирање на процеси и активности со интенционална основа, наместо планирање на наставни содржини;
- концепциската поставеност на наставните програми, од цели кон содржини со дидактички стратегии и техники;
- вреднувањето, од нормативно оценување до оценување засновано на критериуми. Однапред утврдените критериуми како квантитативни и квалитативни стандарди на знаење, преку јасно дефинирани индикатори/ мерливи показатели кои ја отсликуваат состојбата, со мерни инструменти.

Наместо заклучок

Во обидите да заклучиме, само по себе се наметна прашањето: Како понатаму?! Овде ќе упатиме на неколку чекори за кои цениме дека водат кон функционална поврзаност на образованието, практиката и воспитно-образовните цели. Во тој контекст ќе го истакнеме следново:

- креирање на позитивна средина за учење. Позитивното опкружување за учење го покренува мотото дека „учењето не зависи секогаш од местото и времето“, а тоа опфаќа: пракса во институциите, училиштето, е-учење (користење на социјалните мрежи и мобилни уреди), активности во слободното време (како на пример волонтирање), работа дома, во земјата и во странство, со еден збор активно учество во процесот на учење.
- рedefинирање на воспитно-образовните цели (од аспект на очекувани резултати, англ. *learningoutcomes*). Што значи дефинирање на воспитно-образовните цели како очекувани резултати? Со синтагмата очекувани резултати се опишуваат вештините (практични или интелектуални) стекнати со успешно завршување на наставната единица. Тоа се тврдења со кои се изразува што треба да знае, да разбира или да демонстрира по завршувањето на одреден процес на учење. Затоа треба внимателно да се дефинираат и јасно да се опишат. Во спротивно не можат да бидат од корист а предетализацијата може да доведе до забуна. Зошто е потребно дефинирање на воспитно-образовните цели од перспектива на очекувани резултати? Затоа што воспитно-

образовните цели кои се темелат на очекувани резултати: - го дефинираат она што треба и мора да го знае студентот, а не наставникот; - го дефинираат она што треба и мора да знае да го прави/ работи студентот на крајот на одреден период од учењето, а пред тоа не знаел; - се фокусира на оној што учи, а не на наставникот или наставната содржина; го олеснува проверувањето; им помага на студентите да ги сфатат очекувањата од нив; го олеснува процесот на учење; им помага на наставниците јасно и точно да дефинираат што студентот мора да знае и треба да прави/ работи на крајот на одреден период од учењето; информира за вештините и компетенциите кои студентот ги стекнал во текот на студирањето.

На крај, не треба да заборавиме дека мерлива е квалификацијата а не должината на процесот на учење, мерливи се стекнатите вештини и компетенции а не времетраењето на учењето.

Користена литература

1. Bašić, S. (2007). *Образовни стандарди – didaktički pristup metodologiji izrade kurikuluma*. во: Previšić, V. (ur.), Kurikulum: teorije-metodologija-sadržaj-struktura. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Školska knjiga, стр.(117-155).
2. Bogнар, L. – Kragulj, S. (2010). *Kvaliteta nastave na fakultetu*. *Život i škola*, 56 (24), стр.(169-182). пристапено на: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94866 (14.04.2012.)
3. Bogнар, L. (2006). *Suradničko učenje u sveučilišnoj nastavi*. *Život i škola*, 1-2: 7-16. пристапено на: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=39434 (14.04.2012.)
4. Bogнар, L. – Matijević, M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Glasser, W. (2005). *Kvalitetna škola: Škola bez prisile*. Zagreb: Educa.
6. Maleš, D. – Stričević, I – Ljubetić, M. (2010). *Osposobljavanje budućih pedagoga za rad s roditeljima*. *Život i škola*, 56 (24): 35-44. пристапено на: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94837 (14.04.2012.)
7. Милат, J.(2014). *Педагогија-теорија на оспособување*. Штип: Универзитет „Гоце Делчев“
8. Miljak, A. (2007). *Teorijski okvir sukonstrukcije kurikuluma ranog odgoja*. во: Previšić, V. (ur.), Kurikulum: teorije-metodologija-sadržaj-struktura. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu – Školska knjiga, стр.(205-252.).
9. Ninčević-Milković, A. (2004). *Aktivno učenje na visokoškolskoj razini*. *Život i škola*, 12: 47-54. пристапено на: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=40234 (14.04.2012.)

10. Slunjski, E.(2009). Postizanje odgojno-obrazovne prakse vrtića usklađene s prirodom djeteta i odraslog. *Život i škola*, 22, стр. (104- 115).
11. Šagud, M.(2006). *Obrazovanje odgajatelja kao refleksivnog praktičara*. Petrinja: Visoka učiteljska škola